

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Кафедра екології та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ У ПЕРІОД ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ
(назва навчальної дисципліни)
для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
(назва освітньої програми)

Рік навчання 2026-2027, семестр V*

Форма навчання (денна/вечірня, заочна) *

Галузь знань*
10 Природничі науки
Спеціальність*
101 Екологія
Третій (освітньо-науковий)
рівень вищої освіти

Кафедра
та викладач

Кафедра екології та туризму
Викладач/викладачі: Волошина Наталія Олексіївна
Лінк на профіль викладача на сайті факультету чи у Google Scholar:
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=XTfUMKoAAAAJ&hl=uk>
E-mail: (адреса корпоративної пошти викладача): n.o.voloshyna@udu.edu.ua

**I. Основна мета/цілі
навчання**

Формування у здобувачів третього рівня вищої освіти знань про екологічні загрози для навколишнього природного середовища пов'язані з наслідками збройного конфлікту, правові норми, методики оцінки екологічних втрат внаслідок збройної агресії РФ, інтеграція екологічної складової у післявоєнну відбудову.

**II. Місце навчальної
дисципліни в
освітній програмі***

*Навчальна дисципліна вибіркова
Цикл дисциплін за вибором аспіранта (на основі обраної спеціальності)*

**III. Обсяг навчальної
дисципліни**

	Денна, вечірня	Заочна
Кількість кредитів	4	4
Загальна кількість годин	120	120
Лекційні заняття	20	6
Семінарські/практичні заняття	20	8
Самостійна робота	80	106

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни	Модуль : Міжнародно-правовий захист довкілля у період збройного конфлікту Тема 1. Екологічні ризики при збройних конфліктах. Тема 2. Наслідки збройних конфліктів для атмосферного повітря. Тема 3. Наслідки збройних конфліктів для ґрунтів. Тема 4. Наслідки збройних конфліктів для гідросфери. Тема 5. Наслідки збройних конфліктів для біологічного різноманіття. Тема 6. Наслідки збройних конфліктів для природоохоронних територій. Тема 7. Міжнародні правові норми захисту довкілля Тема 8. Методики оцінки екологічних втрат внаслідок збройної агресії РФ. Тема 9. Екологічна складова у післявоєнній відбудові.
V. Результати навчання	РН01. Глибоко розуміти концептуальні принципи та методологію природничих наук, формувати і перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання з метою розв'язання значущих наукових та науково-прикладних проблем екології. РН02. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми. РН05. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні інженерні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику з врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів. РН06. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку оброблення й аналізу інформації з проблем екології та дотичних питань, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи. РН07. Мати сучасні концептуальні знання та високий методологічний рівень у сфері екології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень. РН 08. Оцінювати стан біологічного різноманіття біоценозів природних, антропогенно-змінених та штучних екосистем і вплив на них планованої діяльності. РН 09. Проектувати, реалізовувати проекти і здійснювати управління об'єктами та територіями природно-заповідного фонду.
VI. Порядок і критерії оцінювання	Поточний контроль: 1. Опрацювання матеріалів до практичних занять та участь в них: доповідь на занятті, участь в обговоренні теми шляхом постановки проблемних питань та дискусія, доповнення міркувань. (Відповіді на восьми заняттях, кожне з яких передбачає максимальну оцінку 5 балів, в загальному підсумку може становити 40 балів). 2. Написання реферату з дисципліни. Виконується з теми, яка визначається на перетині проблематики курсу та теми дисертаційного дослідження здобувача освіти зі спеціальності – (101 Екологія). Оцінка за реферат становить допуск до складання іспиту. (Максимальна оцінка за виконання реферату може становити 30 балів). 3. Підсумкове контрольне оцінювання здійснюється у формі усної співбесіди (відповіді на 3 питання по 10 балів кожне, всього 30 балів).

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мовлення; впевненість та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки. (Оцінку 5 балів здобувач може отримати у випадку системного розуміння теми, позицію обґрунтовує на основі різних джерел; висловлює інноваційну й оригінальну авторську позицію; оцінка 4 бали ставиться за комплексне розуміння теми, з наявними незначними огріхами в інтерпретації фактів, міркування обґрунтовує на основі освоєння декількох джерел, має авторську позицію та вміє логічно структурувати навчальний матеріал; оцінка 3 бали ставиться за базове розуміння теми, не оригінальну авторську позицію та її стисле розкриття під час представлення теми, алогічну структурування навчального матеріалу; 2-1 бали ставиться за поверхове розуміння теми, наявні значні фактичні помилки та виявлений академічний плагіат.

Під час виконання письмової роботи (реферат): повнота розкриття теми; цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; дотримання вимог оформлення письмової роботи.

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно висловлюється з теми будь-якого рівня складності, аргументовано висловлює свої думки.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в необхідному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач засвоїв навчальну дисципліну в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом опанував навчальну дисципліну, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач загалом засвоїв навчальну дисципліну, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості тем.

Незадовільний рівень: 35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково засвоїв навчальну дисципліну, не засвоїв більшості тем, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, ґрунтовно висловлювати думку; 0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу*

Загальні правила під час занять: *взаємоповага; активна участь* у дискусіях та обговореннях; *вимкнення гаджетів* (під час онлайн-занять вимкнення звуку); *запис матеріалу:* можна записувати матеріал лекцій, але фотографувати екрани презентацій/схем/малюнків лише з дозволу викладача.

Дедлайни та умови для перескладання: *чіткі дедлайни:* всі завдання мають бути виконані та здані до зазначеного терміну (реферат); *обґрунтування пропусків; перескладання:* можливість перескладання зазвичай передбачається, але лише в усній формі (курс спрямований на високий розвиток комунікативних навичок, участь в дискусіях тощо).

Академічна доброчесність: *самостійна робота:* завдання мають виконуватися самостійно, в разі посилання на матеріали – цитування джерел; *плагіат є неприпустимим.*

Зворотній зв'язок: викладач регулярно надає зворотній зв'язок в разі коректного звернення усталеними нормами – засобами (корпоративна електронна адреса).

Індивідуальні консультації: при виникненні питань, здобувачі мають можливість звернутися до викладача за індивідуальною консультацією.

VIII. Основні інформаційні ресурси

Зазначають кілька основних джерел (підручники, посібники, статті, монографії, інтернет-ресурси тощо) для вивчення навчальної дисципліни*

Методика розрахунку екологічних збитків природних екосистем та їхніх компонентів: посібник / Я. П. Дідух, У. М. Соколенко, В. В. Расевич, С. О. Гаврилов [за заг. ред. та упор. О. В. Кравченко]. Львів–Київ : Видавництво «Компанія “Манускрипт”», 2024. 68 с. https://epl.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/EPL_EcoZbytky.pdf; Архипова Л. М., Приходько М. М. Екосистемні послуги — аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду концепції. Екологічна безпека та збалансоване ресурсокористування. 2019. № 2. С. 24–32.; Наказ від 13.10.2022 №424 «Про затвердження Методики визначення шкоди та збитків, завданих територіям та об'єктам природно-заповідного фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-22#Text>; Методика визначення шкоди та збитків, заподіяних лісовому фонду внаслідок збройної агресії Російської Федерації [Електрон. ресурс] : Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 05 жовтня 2022 року № 414: станом на 15 лют. 2024 р.; Максименко Н.В. та інші. Геоекологічна оцінка лісових ландшафтів як підґрунтя для визначення екосистемних послуг. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія». 2023. Випуск 29. С. 37–47. URL: <https://periodicals.karazin.ua/ecology/article/view/22768> . 34. Мацала М., Білоус А. та інші. Spatial and compositional structure of European oak urban forests in Kyiv city, Ukraine [Електронний ресурс]. Journals published by the Czech Academy of Agricultural Sciences and supported by the Ministry of Agriculture of the Czech Republic, Journal of Forest Science. 67, 2021 (3). P. 143–153. URL: <https://doi.org/10.17221/173/2020-JFS> (дата звернення: 19.02.2024).; Методика визначення відновної вартості зелених насаджень [Електрон. ресурс]. Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України № 127 від 12.05.2009: станом на 15 лют. 2024 р.; Методика визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства [Електрон. ресурс]. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України № 171 від 27.10.1997 р.: станом на 15 лют. 2024 р.

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри екології та туризму
протокол № 6 від 23 січня 2026 р.

*Цей формат робочої програми навчальної дисципліни (силабуса) є загальноінформаційним для зручності публікування на сайті кафедри екології та туризму ключової інформації з навчальної дисципліни за вибором аспіранта для здобувачів освіти за ОНП «Екологія».
